

KENNISDOCUMENT ONDERNEMERSFONDS MEIERIJSTAD

Blaauwberg, maart 2025

Onder aanvoering van het Platform Ondernemend Meierijstad (POM) en met medewerking van de gemeente, is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden van een ondernemersfonds voor Meierijstad. Zo'n fonds biedt een billijke, stabiele en democratisch bestuurd financiële basis voor samenwerking.

De redenen om over een ondernemersfonds te beginnen zijn zeer divers. We noemen in drie blokken een aantal veel voorkomende ambities in het land:

- Versterken organisatiegraad
- Tackelen free rider problematiek (ondernemers die niet meebetalen maar wel profiteren van collectieve voorzieningen)
- Structurele funding voor belangrijke collectieve voorzieningen (beveiliging, parkmanagement, energie, inkoop, promotie) en prikkelgeld voor innovaties
- Emancipatie ondernemers, eigen agendavoering, versterken informatiepositie, betere onderhandelingspositie, crossovers met non-profit

Een goede samenwerking tussen ondernemers is een bepalende factor voor het vestigingsklimaat. Bedrijven staan in toenemende mate voor gezamenlijke opgaven: veiligheid, goede promotie, sfeer en beleving, omgevingsbeheer, arbeidsmarkt vraagstukken, energietransitie, goede relaties met het onderwijs, mobiliteit, bereikbaarheid. En samenwerken betekent in de regel ook samen investeren. Tot nu toe lukte het in Meierijstad wel met een goede verhouding tussen de grotere industriële bedrijven en met lokale oplossingen in de vorm van een BIZ. Maar met name de energietransitie heeft een betere en vooral meer duurzame grondslag nodig voor de samenwerking.

Ondernemersfondsen in Nederland

In het land worden goede ervaringen opgedaan met ondernemersfondsen. Een fonds 'voor en door' ondernemers, inclusief sociale publieke ondernemers, onderwijs, sport en cultuur, gevoed vanuit een ozb-meeropbrengst. Het is een beproefd en succesvol instrument om een brede impuls te geven aan het hele vestigingsklimaat en de slagkracht van ondernemers te versterken. Het gemeentebrede fonds is een bredere structuur waarin zowel plek is voor gebiedsbelangen als overkoepelende belangen. De komende tijd worden **ondernemersverenigingen, bedrijven en 'not for profit' instellingen** geraadpleegd. Een uitgebreid verhaal met gedetailleerde voorstellen is in het voorjaar beschikbaar. In het najaar wordt een voorstel aan de gemeenteraad aangeboden.

Opkomst en Spreiding

Het eerste fonds is gestart in Leiden (2005) op verzoek van georganiseerde ondernemers. Gestart als experiment. Fonds is nu onomstreden en een vast onderdeel van economische infrastructuur. Er zijn nu circa 50 gemeentebrede fondsen actief in Nederland. Ieder jaar komen er weer een aantal bij. Van groot (Utrecht, ca. 8 miljoen per jaar) tot klein (Terschelling, 160.000 per jaar).

In Brabant zijn al fondsen in o.a. Deurne en Helmond. Er wordt toegewerkt naar een start in 2026 in Den Bosch, Bergen op Zoom, Geertruidenberg, Goirle, Loon op Zand. Kleinere, bestaande 'gebiedsfondsen' op basis van een reclamebelasting of BIZ kunnen goed worden geïntegreerd. Ze zullen zeker hun budget houden, maar krijgen het gemak mee van een gemeentebreed ondernemersfonds.

Belangrijkste kenmerken

Een belangrijke factor in de opmars van ondernemersfondsen is de flexibiliteit van het instrument. Het fonds is een volkomen vrije ruimte. Er zijn geen landelijke of gemeentelijke voorschriften. De inrichting is een kwestie van lokaal maatwerk, elk fonds heeft zijn eigen accenten. Toch is er iets van een landelijke praktijk ontwikkeld met overeenkomsten tussen de fondsen. Deze bespreken wij in de volgende alinea's

Heffing via de OZB

De fondsen worden gefinancierd uit de algemene middelen van de gemeente. Om de gemeente financieel 'vrij' te houden, worden de algemene middelen van de gemeente gevoed met een verhoging van de ozb voor niet-woningen. Het enige besluit wat formeel nodig is, is een tarievenbesluit door de raad. De discussie wordt gevoerd over een meeropbrengst van 70 of 80 euro per ton woz-waarde. Voor het overgrote deel van de ondernemers zal dat amper merkbaar zijn in hun kostenstructuur. Maar omdat iedereen meedoet, is de opbrengst voor heel Meierijstad toch substantieel genoeg om echt iets te ondernemen: 1.9 tot 2.1 miljoen. Daarvan komt 56% van de bedrijventerreinen. De verdeling van die 70 of 80 euro per ton woz-waarde volgt in Meierijstad de gebruikelijke sleutel: 52% voor de eigenaar, 48% voor de gebruiker.

Brede participatie

Iedere betaler van ozb niet-woningbelasting moet toegang kunnen krijgen tot de **besluitvorming** over de bestedingen. Naast de bedrijven gaat het ook om diverse non-profit instellingen: **scholen, cultuur, zorginstellingen, sportclubs**. Zij worden met nadruk uitgenodigd om actief te participeren in het fonds. Dat is soms even wennen, maar in de vele fondsgemeenten zijn zij intussen vaak de actiefste pleitbezorgers van het fonds. Het stelt ze in staat veel nadrukkelijker samen te werken met het bedrijfsleven.

Bestedingen

Het fonds heeft volkomen bestedingsvrijheid. Alles wat de ondernemers aanmerken als hun gezamenlijk belang komt voor financiering in aanmerking. Voorwaarde is alleen dat bestedingsbesluiten democratisch tot stand komen en het budget toereikend is. Jaarlijks zou een ondernemersfonds in Meierijstad **1.9 tot 2.1 miljoen** opbrengen. Er is geen bestedingsdwang: er kan binnen een fonds gespaard worden voor grote of meerjarige investeringen. Zie achterzijde voor een lijst met voorbeelden van bestedingen.

Verhoudingen tussen gemeente en fonds

De besluiten over de bestedingen worden lokaal genomen. Maar om de administratie eenvoudig te houden, beheert een stichting ondernemersfonds een centrale kas. De stichting betaalt de rekeningen en stelt de jaarrekening op. Het fonds wordt beheerd door een stichting met een ondernemersbestuur. Het bestuur draagt verantwoording af aan de gemeente via een jaarverslag. Een fonds wordt in eerste instantie ingezet als experiment, de praktijk is een looptijd tussen de 3 en 5 jaar. In het laatste jaar vindt een evaluatie plaats op initiatief van het fondsbestuur. Die evaluatie dient duidelijk te maken of het fonds een vaste positie moet krijgen binnen de gemeente.

De stichting maakt aan het begin tenminste twee afspraken met de gemeente:

- De politiek onthoudt zich van actieve beïnvloeding van bestedingen en wijze van organisatie. De enige 'opdracht' die het fonds meekrijgt is om investeringen te doen die ten goede komen aan het lokale vestigingsklimaat. De inhoudelijke regie ligt kortom volkomen bij ondernemers. Het zogenaamde **non-interventie** beginsel.
- De gemeente handhaaft haar investeringen in de publieke ruimte en zal publieke taken niet afschuiven op het fonds. Het **non-substitutie** beginsel.

Voor de gemeente is de bonus niet dat er extra geld komt. De gemeente gaat niet over dat geld en het blijft – hoe substantieel ook – slechts een fractie van wat er op een gemeentebegroting om gaat. De bonus is vooral dat er een goed georganiseerd speelveld komt, met ondernemers die hun gebied kennen en goed kunnen aangeven waar behoefte aan is. De samenwerking met de gemeente zal sterk verbeteren en de effectiviteit van het gemeentelijk beleid zal toenemen door goed aan te sluiten bij wat de ondernemers zelf agenderen.

Trekkingsrechten

Veel fondsen werken met zogenaamde 'trekkingsrechten'. Daarbij kunnen gebieden (en soms sectoren) aanspraak maken op een eigen budget naar rato van de eigen inleg. Het is een beproefde manier om op verschillende plekken in een gemeente dynamiek los te krijgen. De gedachte is om in Meierijstad ook met een gemeentebreed deel te werken, voor gezamenlijke belangenbehartiging van alle ondernemers en voor zaken die bijna iedereen raken, zoals kennis over en cofinanciering van duurzame energie. Ook zal een aantal bedrijventerreinen onderling nauw samenwerken. Winkelgebieden en dorpskernen moeten hoe dan ook een eigen budget krijgen. Ook voor de kleine kernen en het agrarisch gebied is een eigen trekkingsrecht een optie. Het onderzoek moet een inrichtingsplan opleveren voor de eerste drie of vier jaar van het fonds.

Bestedingen

Binnen de bestaande fondsen is een inhoudelijke ontwikkeling te zien in het bestedingspatroon. De eerste jaren worden veelal gebruikt om 'acute noden' op te lossen. Daarna komen er nieuwe, meer lange termijngerichte plannen in zicht. En weer een generatie verder gaan fondsen investeren in duurzaamheid, kennisontwikkeling en infrastructuur. Hieronder een aantal **voorbeelden van bestedingen**. Er is al veel ervaring in Meierijstad. We kunnen eigenlijk verwachten dat er al heel snel een goede mix van doelen en bestedingen tot stand gaat komen.

Energietransitie / netcongestie

- Onderzoek naar energyhubs
- Collectieve energiecontracten
- Glasvezel
- Energiescans
- Opwekken duurzame energie
- Circulaire economie

Parkmanagement

- Zelfregie over beheer terrein
- Parkeeroplossingen
- Bestrijding leegstand
- Duurzaamheid
- Klimaatadaptatie
- Bijeenkomsten ondernemers
- Bespreken relevante thema's

Arbeidsmarkt

- Open-bedrijvendagen
- Techniekroutes
- Stagemarkten
- Continue uitwisselen met onderwijs
- Kennis en kunde bijeenkomsten

Veiligheid

- Surveillance
- Alarmopvolging
- Keurmerk Veilig Ondernemen
- Camarebewaking
- Aanpak ondermijning

Promotie / Regiomarketing

- Lokale events
- Cadeaubonnen
- Seizoensfeesten: sinterklaas, zomer/wintermarkt
- Sfeerverlichting
- Promotie/folders
- Evenementenkalender
- Toeristische profilering
- Koop-lokaal acties
- streekmarketing

Voorbeelden van elders:

In het land zijn verschillende voorbeelden te vinden van ondernemersfondsen die een succesvolle bijdrage leveren aan het lokale ondernemersklimaat:

Leiden, 2005, eerste fonds

- ww.ondernemersfonds.nl (Leiden) 2005 eerste fonds

Westerveld (Drenthe), 2017, groot buitengebied en veel gemeentebreed

- www.ondernemendwesterveld.nl

Hardinxveld-Giessendam, 2022, zeer actief fonds, 100% gemeentebreed

- www.ondernemersfondshardinxveld-giessendam.nl

Dordrecht, 2024, zeer ambitieus fonds

- www.ondernemersfondsdordrecht.nl

Súdwest-Fryslân, 2016, 89 kernen, veel diversiteit

- www.ondernemersfondsswf.nl

Helmond, 2013, werken in clusters, veel dynamiek

- <https://www.ondernemersfondshelmond.nl/>